

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Jana Čížka a Mgr. Karla Černína, Ph.D., ve věci

žalobce: **Ing. J. S.**

zastoupený advokátem JUDr. Janem Juračkou
sídlem Tovární 881/7, Znojmo

proti

žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**
sídlem Masarykova 427/31, Brno

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 3. 2023, č. j. 11062/23/5100-00460-711896

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Soud se v projednávané věci zabývá otázkou, zda jsou níže specifikované pozemky žalobce osvobozeny od daně z nemovitých věcí dle § 4 odst. 1 písm. j) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění platném do 31. 12. 2023 (dále jen „zákon o dani z nemovitých věcí“). (Ke změnám předmětného ustanovení došlo v souvislosti se změnou terminologie a pojetí zonace národních parků – pozn. soudu.)
2. Žalovaný rozhodnutím ze dne 23. 3. 2023, č. j. 11062/23/5100-00460-711896 (dále jen „napadené rozhodnutí“) zamítl odvolání žalobce proti platebnímu výměru Finančního

úřadu pro Jihomoravský kraj, územní pracoviště Znojmo (dále jen „správce daně“) ze dne 17. 8. 2022, č. j. 3741322/22/3020-00460-706439 (dále jen „platební výměr“), kterým byla žalobci vyměřena daň z nemovitých věcí za rok 2022.

3. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) domáhá zrušení napadeného rozhodnutí.

Žaloba

4. Žalobce je spoluvlastníkem pozemku parc. č. XA, o výměře 72 110 m², orná půda, parc. č. XB, o výměře 11 208 m², orná půda, parc. č. XC, o výměře 3 065 m², orná půda, parc. č. XD, o výměře 9 621 m², orná půda, parc. č. XE, o výměře 1 176 m², orná půda, parc. č. XF, o výměře 27 m², ostatní plocha, neplodná půda a XG, o výměře 46 m², ostatní plocha, neplodná půda, vše zapsáno na LV č. X pro k.ú. X (dále jen „pozemky“).
5. Rozhodnutím České inspekce životního prostředí, oblastního inspektorátu Brno, ze dne 7. 7. 2009, sp. zn. SR01/0906689/09 (dále jen „rozhodnutí České inspekce životního prostředí“), ze kterého správce daně při stanovení daně vycházel, bylo žalobci a jeho manželce (spoluvlastníci pozemků) na pozemkové parcele ve zjednodušené evidenci p. č. GP X v k.ú. X, zakázáno provádět likvidaci bylinné a dřevinné vegetace, terénní úpravy, ukládání materiálu, pojíždění těžkou technikou mokřadem a rákosovým porostem, případně stavební činnost, jakož i jakékoliv další činnosti, které by mohly zásadně negativně ovlivnit přirozený vývoj zde se vyskytujících zvláště chráněných živočichů. Vlastníkům je povolena pouze činnost vedoucí ke zlepšení životního prostředí zvláště chráněných organismů. Na rozhodnutí České inspekce životního prostředí navazuje vyjádření Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky ze dne 1. 3. 2023, č. j. 00527/JM/23 (dále jen „vyjádření Agentury ochrany přírody a krajiny“), ve kterém se uvádí, že rozhodnutím České inspekce životního prostředí byla na pozemcích parc. č. XA, XB, XC, XD, XH zakázána činnost, která by směřovala k jejich zemědělskému užívání.
6. Pozemky se nacházejí v chráněném území a žalobci bylo uloženo zdržet se jakéhokoliv využívání pozemků z důvodu ochrany přírody a krajiny. Jsou tak splněny podmínky pro jejich osvobození od daně z nemovitých věcí. Správní orgány pochybily při aplikaci a výkladu § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí ve spojení s § 3 odst. 1 písm. h), § 14 odst. 1 a 2, § 49 a 50 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“). Pojem *pozemky území zvláště chráněných* je třeba vykládat širěji, než učinil správce daně a žalovaný. Výklad provedený správními orgány popírá úmysl zákonodárce přihlídnout při výběru daní k situaci, že je vlastník pozemku omezen a vyloučen z jeho užívání.
7. Vzhledem k tomu, že dosavadní právní úprava ochrany přírody a krajiny a zákona o dani z nemovitých věcí vytváří situaci, kdy na jedné straně zakáže vlastníku pozemku tento užívat a jiný správní orgán i přes to požaduje zaplacení daně, navrhuje žalobce podat příslušný podnět k Ústavnímu soudu.

Vyjádření žalovaného

8. Žalovaný popsal dosavadní průběh řízení, setrval na stanovisku vyjádřeném v napadeném rozhodnutí a navrhl zamítnutí žaloby. S ohledem na totožnost žalobních námitek a odvolacích důvodů, se kterými se vypořádal v napadeném rozhodnutí, v podrobnostech odkázal na jeho odůvodnění.

Splnění procesních podmínek a vymezení soudního přezkumu

9. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde o žalobu věcně projednatelnou.
10. Soud vycházel při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.). Dokazování soud neprováděl. Vady, k nimž by měl přihlídnout i bez námítky, soud neshledal.
11. Soud dospěl k názoru, že žaloba není důvodná.

Ústní jednání

12. Při ústním jednání konaném dne 2025 setrvali účastníci na svých stanoviscích. Žalobce uvedl, že pozemky jsou v režimu zvláště chráněné části přírody podle § 3 odst. 1 písm. h), resp. části páté zákona o ochraně přírody a krajiny. Mělo by se na ně tedy rovněž vztahovat osvobození od daně. K dotazu soudu žalobce doplnil, že daň z nemovitých věcí z předmětných pozemků platil každoročně i za následující zdaňovací období (2023, 2024 a 2025). Stejně tak nadále platí, že je mu vyplácena náhrada za nemožnost využití předmětných pozemků. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby.

Posouzení věci soudem

13. Žalobce podal dne 21. 1. 2022 daňové přiznání k dani z nemovitých věcí za zdaňovací období roku 2022, doplněné dne 24. 1. 2022, ve kterém mimo jiné uplatnil u pozemků nárok na osvobození od daně dle § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí. Správce daně stanovil daň z nemovitých věcí platebním výměrem odchylně od daně uvedené v daňovém přiznání žalobce, protože mimo jiné nebylo uznáno osvobození od daně u předmětných pozemků dle ustanovení § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí. Osvobození nebylo uznáno vzhledem k tomu, že žalobce neprokázal, že pozemky jsou pozemky území zvláště chráněných dle předpisů o ochraně přírody a krajiny. Dle rozhodnutí České inspekce životního prostředí pozemky nejsou zařazeny do zvláště chráněného území. Nelze je sice zemědělsky využívat, význam lokality je však pouze lokální a jeho záměrem je omezit činnost vlastníka tak, aby nedocházelo ke zničení zvláště chráněných živočichů a jejich biotopu na uvedených pozemcích.
14. Mezi účastníky řízení není sporné, že pozemky nejsou vyhlášeny za zvláště chráněná území dle § 14 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, tj. nenacházejí se v národním parku, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervaci, přírodní rezervaci, nejsou národní přírodní památkou ani přírodní památkou.
15. V žalobě, ve shodě s argumentací uplatněnou již před správními orgány, brojí žalobce proti nesprávnému výkladu § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí ve spojení s § 3 odst. 1 písm. h), § 14 odst. 1 a 2, § 49 a 50 ZOPK. Spornou otázkou projednávaného případu je posouzení nároku na osvobození od daně z nemovitých věcí, na kterých je jejich vlastníku omezena veškerá zemědělská činnost z důvodu ochrany zvláště chráněných živočichů, aniž by byly zahrnuty do kategorie území zvláště chráněných dle ZOPK.
16. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“) zakotvuje pozitivní závazek státu dbát o ochranu přírodního bohatství: *Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a*

ochranu přírodního bohatství. Na povinnost státu navazuje povinnost zakotvená v čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem. Tuto povinnost každého doplňuje povinnost vlastníků podle čl. 11 odst. 3 Listiny vykonávat své vlastnické právo pouze způsobem, který nebude přírodu a životní prostředí poškozovat nad míru stanovenou zákonem.

17. *Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku (§ 9 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů). Z ustanovení § 2 ZOPK, lze vyčíst, že ochrana přírody a krajiny se dělí na ochranu obecnou a zvláštní. Obecná ochrana (odst. 1) je základním prostředkem, který směřuje k ochraně veškeré přírody a krajiny. Zvláštní ochranu (odst. 2) lze označit za „nadstavbu“ pro ochranu zájmů vyšší hodnoty. Zvláštní územní ochrana je realizována skrze vytvoření zvláště chráněných území (dále jen „ZCHÚ“). Podle ustanovení § 14 odst. 1 ZOPK lze „území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná“ právním předpisem vyhlásit za ZCHÚ se současným stanovením podmínek jejich ochrany.*
18. *V odstavci druhém ustanovení § 14 ZOPK zákonodárce taxativně vymezil šest kategorií ZCHÚ: národní parky; chráněné krajinné oblasti; národní přírodní rezervace; přírodní rezervace; národní přírodní památky a přírodní památky. Rozdíly vypočtených kategorií ZCHÚ spočívají v předmětu ochrany, ale i v možnosti daná území využívat a pečovat o ně. Národní parky představují nejvýznamnější přírodní fenomény České republiky. Jedná se o rozsáhlá území ekosystémů, jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového, s dlouhodobým cílem. Chráněné krajinné oblasti představují území s nižší intenzitou ochrany než národní parky. Smyslem CHKO je zejména ochrana typického krajinného rázu. Národní parky a CHKO jsou dále členěny tzv. zonací, která je nastavena jako systém odstupňované ochrany podle jednotlivých stupňů ochrany. Na vymezení zón navazují základní ochranné podmínky. Národní přírodní rezervace a přírodní rezervace představují menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku (Vomáčka, V., Knotek, J., Konečná, M., Hanák, J., Dienstbier, F., Průchová, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018.).*
19. *Vizí ZCHÚ je chránit přírodní hodnoty vázané na přírodní či přírodě blízké ekosystémy na dostatečně velkých plochách a umožňovat jejich nerušený vývoj a poznávání tohoto vývoje. ZCHÚ musí vždy dosahovat takové rozlohy, která zajistí ochranu ekosystémů jako celků, nikoliv jen konkrétních druhů. V případě živočichů je třeba, aby takto vymezené území zajistilo přežití celých společenstev (Vomáčka, V., Knotek, J., Konečná, M., Hanák, J., Dienstbier, F., Průchová, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018.).*
20. *Se shora uvedenými cíli ochrany přírody a krajiny pracuje zákonodárce v různých právních odvětvích a tyto cíle podporuje a zabezpečuje různorodými právními prostředky, jako např. osvobození od daně z nemovitých věcí.*

21. Úprava daně z nemovitých věcí samostatným zákonem je promítnutím ústavní zásady vyjádřené v [článku 11 odst. 5](#) Listiny, podle kterého *lze daně a poplatky ukládat jen na základě zákona*. Daň z nemovitých věcí je daní přímou, která postihuje konkrétní majetek. Je proto daní majetkového typu. Je důležitým prvkem ve finančním systému České republiky, který přispívá k financování lokálních služeb a infrastruktury, jako jsou např. údržba místní infrastruktury (chodníky, silnice), školství, sociální služby, veřejné osvětlení, zeleň a další komunální potřeby. Daň není odvozena od příjmu vlastníka, ale od velikosti, typu a umístění nemovité věci. To znamená, že každý vlastník přispívá podle hodnoty svého majetku, což je považováno za spravedlivější formu přerozdělování veřejných financí (Vojtěšek, T., *Daň z nemovitosti v roce 2024: vše, co potřebujete vědět*, dostupné na: <https://financo.cz>).
22. Daňové osvobození zakotvené v § 4 zákona o dani z nemovitých věcí, představuje výrazný korekční prvek daně z nemovitých věcí, určující tu část předmětu daně, ze které se daň nevybírání (Jánošíková, P. In Jánošíková, P., Mrkývka, P. a kol. *Finanční a daňové právo*. 2 vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 309).
23. Dle § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí ve znění platném do 31.12. 2023 *jsou od daně z pozemků osvobozeny pozemky území zvláště chráněných podle předpisů o ochraně přírody a krajiny s výjimkou národních parků a chráněných krajinných oblastí; v národních parcích pozemky zařazené do zóny přírodní a v chráněných krajinných oblastech pozemky zařazené do jejich I. zóny*.
24. Účel sledovaný citovaným ustanovením zákonodárce vyjádřil v důvodové zprávě k zákonu č. 338/1992 Sb., dle které *„měla být daňově zatížena většina pozemků a zdanění měla podléhat většina staveb. Pro velký rozsah předmětu daně bylo nutno přihlídnout k hospodářským, celospolečenským a ekologickým zájmům České republiky rozšířením ustanovení o osvobození a úlevách na dani. Důvodem pro osvobození pozemků podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. j), k) a m) byly ekologické zájmy.“*
25. Při zohlednění shora uvedených principů a cílů ochrany přírody a krajiny a principů a cílů výběru daní je na zákonodárci stanovení optimálního daňového zatížení vlastníků nemovitých věcí a jejich případné zvýhodnění ve formě osvobození od daně z nemovitých věcí v odůvodnitelných a účelných případech. Daňovým poplatníkům je přiznáno právo na osvobození od daně z nemovitých věcí jen v případě splnění hmotněprávního podmínek zákonem přesně stanovených. Právě s ohledem na funkci a účel daní, plnění ekologické funkce pozemků, právní režim zvláštní ochrany i specifika výkonu vlastnictví vybral zákonodárce nemovité věci, které osvobodí od daně z nemovitostí jen v omezeném a dalo by se říci výjimečném rozsahu. Takovými nemovitými věcmi mají být dle § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitostí jen pozemky v ZCHÚ, tedy zvláště chráněné části přírody, nikoliv obecně chráněné části přírody. (V národních parcích jen pozemky zařazené do zóny přírodní a v chráněných krajinných oblastech pozemky zařazené do I. zóny).
26. Ochrana přírody a krajiny však musí být zabezpečena i na územích, na kterých se např. nacházejí chráněné druhy živočichů a rostlin, ale které jsou spíše lokálního charakteru a nedosahují takového stupně významu a ochrany jako ZCHÚ. Ochrana se vztahuje jen na konkrétní prvek nebo činnost (např. zákaz kácení stromu, omezení hnojení, zákaz staveb). Nejedná se o plošnou ochranu, ale o cílenou ochranu konkrétního jevu. K ústavně souladnému zásahu do vlastnického práva [omezení vlastnického práva ve prospěch ochrany životního prostředí, potažmo ochrany přírody a krajiny, je oprávněným zásahem do

vlastnického práva – srov. náleží Ústavního soudu (dále jen „ÚS“) ze dne 8. 7. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 8/08] lze zasáhnout formou správního rozhodnutí. Dle § 66 ZOKP je *orgán ochrany přírody oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat*. Omezení či zákaz činnosti podle předmětného ustanovení je výrazným projevem principu prevence, který umožňuje orgánu ochrany přírody předcházet poškození přírody a krajiny či reagovat na již vzniklá poškození a omezit škodlivé následky předmětné činnosti. Tímto zásahem lze reagovat na ohrožení obecné či zvláště chráněné části přírody (rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 23. 7. 2003, sp. zn. 7 A 28/2000).

27. Dle § 49 odst. 1 ZOPK *zvláště chráněné rostliny jsou chráněny ve všech svých podzemních a nadzemních částech a všech vývojových stádiích; chráněn je rovněž jejich biotop. Je zakázáno tyto rostliny sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit nebo jinak rušit ve vývoji. Je též zakázáno je držet, pěstovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat nebo nabízet za účelem prodeje nebo výměny*.
28. Dle § 50 odst. 1 a 2 ZOPK *jsou zvláště chráněni živočichové chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Vybrané živočichy, kteří jsou chráněni i ubynulí, stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem. Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny. Dle odst. 7 opatření přijímaná na základě tohoto zákona musí brát v úvahu hospodářské, sociální a kulturní požadavky, regionální a místní zvláštnosti*.
29. Žalobce byl s ohledem na výskyt zvláště chráněných živočichů, kteří využívají pozemky jako přirozený biotop v souladu s § 66 ZOPK omezen ve výkonu svého vlastnického práva rozhodnutím České inspekce životního prostředí. Tímto zásahem došlo k naplnění účelu § 50 ZOPK, tedy k ochraně zvláště chráněných živočichů vyskytujících se na předmětném území. Skutečnost, že se na pozemku nachází zvláště chráněný živočich ovšem automaticky neznamená přeměnu tohoto pozemku v území zvláště chráněné a splňující kritéria pro osvobození od daně z nemovitých věcí.
30. K ochraně zvláště chráněných živočichů vyskytujících se na pozemcích bylo využito postupu dle § 66 ZOPK. Omezení činnosti vlastníka se uplatňuje tam, kde není třeba plošná ochrana, ale je nutné zachovat konkrétní hodnotu (např. mokřad, remízek, hnízdiště). Naopak ZCHÚ se vyhláší tam, kde je třeba komplexní a dlouhodobá ochrana většího území s vysokou přírodní hodnotou.
31. Jistě není pochyb, že stanovenými opatřeními a omezeními žalobce dochází k ochraně obecné části přírody, tedy je naplňována ekologická funkce pozemků. Nicméně uvedené pozemky nedosahují takové důležitosti, aby byly zahrnuty do zvláště chráněné části přírody, byly podrobeny právnímu režimu ZCHÚ a byla na ně aplikována výjimka z odvodu daně z nemovitých věcí.
32. Mylná je žalobcova úvaha o tom, že pozemky jsou v režimu zvláště chráněné části přírody podle § 3 odst. 1 písm. h), resp. části páté zákona o ochraně přírody a krajiny, a proto se na ně má rovněž vztahovat osvobození od daně. Zakonodárce vztáhl osvobození pouze na *pozemky území zvláště chráněných podle předpisů o ochraně přírody a krajiny*. Jde o pozemky nacházející se v některém ze šesti druhů zvláště chráněných území podle § 14 zákona o

ochraně přírody a krajiny. V projednávané věci jsou předmětem ochrany zvláště chráněné druhy živočichů, kteří se na žalobcových pozemcích vyskytují, nikoliv samotné pozemky a jejich součásti, resp. biotopy, které se na nich vyskytují. Přestože některé dopady zvoleného způsobu ochrany životního prostředí jsou v daném případě obdobné jako u území podle § 14 zákona o ochraně přírody a krajiny, nejde o plošnou ochranu zvláště chráněného území. Smysl a účel ochrany je v obou případech odlišný. Z tohoto důvodu nelze osvobození na žalobcovi pozemky vztáhnout.

33. Soud uzavřel, že správní orgány při výkladu i aplikaci § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí nepochybily. Správní orgány důsledně prošetřily charakter pozemků a jejich zařazení, resp. nezařazení mezi ZCHÚ. Výklad § 4 odst. 1 písm. j) zákona o dani z nemovitých věcí nelze v návaznosti na zákon o ochraně přírody a krajiny rozšiřovat způsobem, který by od předmětné daně osvobodil více méně všechny pozemky s omezenou činností vlastníka, plnící ekologickou funkci a sloužící k ochraně přírody a krajiny. Zjednodušeně řečeno, pro toto osvobození byly zákonodárcem vybrány ty nejcennější a nejvzácnější lokality, ve kterých je uplatňován nejvyšší stupeň ochrany. Pozemky žalobce nesplňují podmínky stanovené zákonem, a proto na ně výjimka z daňové povinnosti nedopadá. Námitka žalobce je nedůvodná.
34. Ke zhojení omezení vlastníka, který nemůže využívat svůj pozemek předpokládaným způsobem právě s ohledem na ochranu přírody a krajiny, slouží institut finanční náhrady ve smyslu ustanovení čl. 11 odst. 4 Listiny, podle kterého *lze vlastnické právo ve veřejném zájmu omezit pouze za náhradu*, a nikoliv vyjmutí z daňových povinností.
35. Dle § 58 ZOPK *ochrana přírody a krajiny je veřejným zájmem. Každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona (odst. 1). Pokud vlastníku zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá, vznikne nebo trvá v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté tohoto zákona včetně prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě anebo z omezení vyplývajícího z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny podle § 4 odst. 1 újma, má nárok na její finanční náhradu (odst. 2).*
36. Zákonné omezení hospodaření ve veřejném nebo obecném zájmu na základě zákona o ochraně přírody a krajiny, a z něho plynoucí odškodnění není protiústavní (náleze ÚS ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2005/09). Ochrana životního prostředí, je legitimním cílem omezení vlastnického práva (náleze ÚS ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94). Smyslem náhrady je vyrovnat ekonomickou nerovnováhu, kterou vytvářejí omezující podmínky hospodaření v chráněných územích nebo situacích, kdy o omezení rozhodl orgán ochrany přírody. Omezení vylučují některé hospodářské činnosti (například intenzivní obdělávání půdy nebo těžbu dřeva), jednak fakticky vynucují určitý způsob hospodaření (například ruční kosení trávy). Výsledkem jsou nižší výnosy (menší úroda), případně vyšší náklady. Důsledky omezení lze proto připodobnit k ušlému zisku nebo skutečné škodě. Náhrady tedy plní především kompenzační funkci. Po jejich vyplacení je v ideálním případě pozice vlastníka nebo nájemce identická jako v případě, že by hospodařil bez omezení. [Hanák, J. § 58 (Náhrada za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření). In: Vomáčka, V., Knotek, J., Konečná, M., Hanák, J., Dienstbier, F., Průchová, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 458.]

37. Ze správního spisu je zřejmé a mezi účastníky řízení ani není sporné, že žalobci byla za znemožnění využití pozemků poskytována finanční náhrada. Omezení jeho vlastnického práva z důvodu ochrany přírody a krajiny je tedy ústavně konformním způsobem saturováno. Žalobce se nenachází v situaci, kdy by byl omezen ve svém vlastnickém právu a nebyl za to finančně kompenzován.

Rozpor s ústavním pořádkem

38. Soud se zabýval návrhem žalobce na postup dle § 64 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého *návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení je oprávněn podat též soud v souvislosti se svou rozhodovací činností podle čl. 95 odst. 2 Ústavy*.
39. Stát ke svému fungování a naplňování veškerých funkcí, které od něj společnost očekává, potřebuje dostatek prostředků. Legitimním a nezbytným opatřením je tedy zdanění majetku jeho obyvatel. Stát je oprávněn přijímat zákony, které považuje za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut. Pravomoc státu zdaňovat za určitých, přesně definovaných podmínek byla institucionalizována právě za účelem shromáždění prostředků k zabezpečení veřejných statků, které lidem poskytuje. Stát je tudíž oprávněn užívání majetku v souladu s obecným zájmem v nezbytném rozsahu regulovat, což odpovídá i sociální funkci vlastnictví zakotvené v čl. 11 odst. 3 Listiny a tam stanoveným limitům vlastnického práva (Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-9-4]. ASPI_ID KO2_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X).
40. Soustava daní musí být z hlediska její koncepce i konkrétní aplikace transparentní, předvídatelná a přiměřená. Dopad daně na poplatníky nesmí být ve svých důsledcích konfiskační či rdousící ve vztahu k majetkové podstatě jednotlivce (nález ÚS ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 7/03. Zákonodárce nesmí zasáhnout do vlastnických práv způsobem, který by vedl ke zmaření samé podstaty majetku, resp. ke zničení majetkové základny poplatníka (nález ÚS ze dne 13. 8. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 3/02, či ze dne 11. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/08). Daňová povinnost musí obstát nejen z hlediska vyloučení extrémní disproportionality, nýbrž také ústavního principu rovnosti. Zásada rovnosti ve vztahu k daňovému zákonodárství vyžaduje rovnoměrné zatížení daňových poplatníků podle jejich hospodářské výkonnosti. Každý poplatník by tak měl být zapojen podle své způsobilosti (příjmů, majetku a kupní síly) rovnoměrně do financování všeobecných úkolů státu. Rovnoměrnost daňového zatížení neznamená shodnost daňové zátěže pro všechny, ale pouze naplnění požadavku, že s odlišnými je třeba zacházet odlišně, se stejnými stejně, přičemž míře odlišnosti subjektů či situací musí odpovídat právě míra odlišnosti právní regulace (nález ÚS ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 15/02).
41. Soud podotýká, že Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně dospěl k závěru, že: *„nemůže posuzovat optimálnost daňového systému, resp. posuzovat daňové zákony z pohledu naplnění základních funkcí daní, neboť posuzování daní náleží do kompetence demokraticky zvoleného zákonodárce“* (nález ÚS ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/08). *„Ústavní soud přistupuje k přezkumu vybraných prvků právních předpisů z oblasti práva daňového a poplatkového (zejména pak sazby daně) toliko k testu proportionality v užším smyslu, které v případě daní (obdobně jako např. v případě stanovení horní hranice peněžitých sankcí) spočívá ve*

vyloučení jejich extrémní disproportionality“ (nález ÚS ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 18/15).

42. Soud v projednávané věci rozpor ustanovení zákona o dani z nemovitých věcí s ústavním pořádkem neshledal. Jak již bylo popsáno výše, zákonodárce s cílem ochrany přírody a krajiny a zároveň zabezpečení financování chodu státu ve formě daní vybral z legitimního důvodu skupinu pozemků, které osvobodil od daňové povinnosti. Podmínky pro osvobození od daňové povinnosti jsou zřetelně stanoveny zákonem, nevykazují znaky svévole a iracionálního odlišování práv a povinností. Naopak rozlišení nemovitých věcí a jejich osvobození od daně z nemovitých věcí má rozumné opodstatnění a racionální vztah k účelu zákona o dani z příjmů i zákonu o ochraně přírody a krajiny. Zvýhodnění určité kategorie nemovitých věcí z hlediska jejich významu pro ochranu přírody a krajiny nepředstavuje porušení Ústavy nebo Listiny.
43. Nelze shledat ani konfiskační či rdousící účinky daně či vznik rozporuplné situace, ve které na jedné straně je vlastník nemovité věci omezen v jejím užívání a na druhé je nucen k odvodu daně. Omezení žalobce v nakládání a užívání pozemků bylo finančně kompenzováno náhradou, která pohodlně umožňuje úhradu daně z nemovitých věcí (náhrada ve výši 92 467 Kč v letech 2011-2019, ve výši 39 500 Kč v roce 2020, daň z pozemků za rok 2022 ve výši 11 099 Kč). Žalobcovo omezení bylo tedy v souladu se zákonem na základě jeho žádosti finančně kompenzováno a vzhledem k charakteru pozemků (nezařazených do kategorie určené zákonodárcem z legitimního důvodu) je jeho pozice vlastníka obdobná jako pozice ostatních vlastníků zemědělských pozemků hospodařících bez omezení a povinných k odvodu daně z nemovité věci.
44. S ohledem na výše uvedené nemá soud za to, že by zákonná úprava obsažená v ZOPK a zákoně o dani z nemovitých věcí byla ve vzájemném rozporu či v rozporu s ústavním pořádkem. Proto neshledal důvod pro předložení jakéhokoliv návrhu k Ústavnímu soudu.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

45. Soud na základě výše uvedených zjištění a úvah dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.
46. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce ve věci úspěch neměl (žaloba byla jako nedůvodná zamítnuta), a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu